

Sygn. akt VII U 50/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Marcin Graczyk

Protokolant: st. sekr. sądowy Dominika Kołpa

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 marca 2017 r. w Warszawie

sprawy B. Ś.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) w W.

o wcześniejszą emeryturę (z warunków szczególnych)

na skutek odwołania B. Ś.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w W.

z dnia 9 lutego 2015 r. znak: (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje B. Ś. prawo do wcześniejszej emerytury od dnia 1 lutego 2015r.,
2. nie stwierdza odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w przyznaniu świadczenia.

Sygn. akt: VII U 50/17

UZASADNIENIE

B. Ś. wniosła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. z dnia 9 maja 2015 roku odmawiającej jej przyznania prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na nie wykazanie 15 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych. Odwołująca się wniosła o dopuszczenie dowodu z zeznań dwóch świadków na okoliczność pracy wykonywanej przez nią w okresie od 16 września 1976 roku do 20 października 1990 roku w Spółdzielni Pracy (...), a w szczególności rodzaju wykonywanej pracy i jej wymiaru. Odwołująca zaskarżyła przedmiotową decyzję w całości i wniosła o jej zmianę i przyznanie jej prawa do wcześniejszej emerytury.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania wskazując, iż zaskarżona decyzja została wydana w oparciu o art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Z 2013r., 1440 j.t. - dalej zwaną ustawą o FUS) oraz o przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.), ze względu na to, że wnioskodawczyni nie udokumentowała okresu w wymiarze 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy Warszawa Praga w Warszawie wyrokiem z dnia 21 lipca 2015 roku oddalił odwołanie B. Ś. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. z dnia 9 lutego 2015 roku. Odwołująca się zaskarżyła wyrok w całości.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uwzględnił apelację odwołującej się i uchylił zaskarżony wyrok, przekazując sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. W ocenie Sądu II instancji, Sąd Okręgowy błędnie doszedł do przekonania, że odwołująca się nie mogła nabyć prawa do wcześniejszej emerytury, bowiem była członkiem spółdzielni pracy. Mając zaś to na względzie Sąd I instancji nie podjął czynności nakierowanych na wyjaśnienie, czy w tym okresie ubezpieczona wykonywała pracę w szczególnych warunkach. Czego konsekwencją był brak poczynienia ustaleń faktycznych w tym kierunku.

Sąd Odwoławczy podniósł, iż zgodnie z treścią art. 2 kodeksu pracy, pracownikiem jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę. Co prawda Prawo Spółdzielcze nie określa ich jako pracowników, co nie zmienia faktu iż posiadają one status pracowniczy w rozumieniu kodeksu pracy. Należy przy tym pamiętać, że członkowie innych spółdzielni, niż spółdzielni pracy, m. in. rolniczych spółdzielni produkcyjnych nie są pracownikami w rozumieniu art. 2 k.p., jeżeli nie są w nich zatrudnienia na podstawie umowy o pracę.

Po zbadaniu sprawy Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd I instancji nie rozpoznał sprawy co do jej istoty, ponieważ nie przeprowadził postępowania dowodowego w zakresie niezbędnym do prawidłowego ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, przedwcześnie uznając, że odwołująca się nie będzie miała możliwości wykazania, iż spełnia sporną przesłankę nabycia prawa do wcześniejszej emerytury i na tej podstawie zaniechał zbadania zasadności podnoszonych przez nią twierdzeń.

Sąd Apelacyjny zobowiązał Sąd Okręgowy do ponownego rozpoznania sprawy w odniesieniu do spornego okresu zatrudnienia ubezpieczonej, odnosząc się do podstawy prawnej wykonywanego zatrudnienia.

Sąd Okręgowy przy ponownym rozpoznaniu sprawy ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołująca się B. Ś. urodzona w dniu (...), w dniu 14 października 2013 roku złożyła wniosek o emeryturę dołączając informację dotyczącą okresów składkowych i nieskładkowych. Organ rentowy decyzją z dnia 22 października 2013 roku odmówił prawa do wcześniejszej emerytury, ponieważ odwołująca się nie osiągnęła wieku emerytalnego oraz na dzień 1 stycznia 1999 roku nie udowodniła 15 – letniego okresu pracy w warunkach szczególnych wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W dniu 2 lutego 2015 roku ubezpieczona złożyła ponownie wniosek o emeryturę. Do wniosku w postaci dowodów na potwierdzenie wykonywania pracy w Spółdzielni Pracy (...) w warunkach szczególnych dołączyła swoje oświadczenie i zeznania świadków K. K. i B. Ł., ponieważ dokumenty dotyczące zatrudnienia pracowników nie istnieją ze względu na likwidację zakładu.

Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego organ rentowy ustalił, że odwołująca się na dzień 1 stycznia 1999 roku nie spełniła wymaganego warunku 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych.

W oparciu o powyższe ustalenia, Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 9 lutego 2015 roku, znak: (...) odmówił B. Ś. prawa do wcześniejszej emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że nie uznał żadnego okresu wykonywania prac w szczególnych warunkach, ponieważ odwołująca się nie złożyła na dowód tego żadnego świadectwa, a przedstawione przez nią dokumenty nie są wystarczającym dokumentem wykonywania stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, prac w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego. Ponadto Zakład Ubezpieczeń Społecznych nadmienił, że nie jest w stanie ustalić okresów pracy w szczególnych warunkach w oparciu o inne, niż wskazane w przywołanym rozporządzeniu dowody takiej, jak np. zeznania świadków.

Na podstawie zebranego materiału dowodowego w sprawie Sąd Okręgowy ustalił, że B. Ś. pracowała w Spółdzielni Pracy (...) w pełnym wymiarze czasu pracy od dnia 16 września 1976 roku do dnia 20 października 1990 roku na stanowisku kaletnika. Do jej obowiązków pracowniczych należało szycie, klejenie i przybijanie toreb. Nie była oddelegowana do wykonywania innych prac, ponieważ nie było takiej możliwości. Ubezpieczona w okresie zatrudnienia była członkiem spółdzielni ponieważ był taki wymóg w stosunku do wszystkich pracowników. W dniu 25 września 1990 roku ubezpieczona wystąpiła do Spółdzielni Pracy(...) o rozwiązanie umowy o pracę z dniem 20 października 1990 roku, jednocześnie wystąpiła też o rozwiązanie stosunku członkostwa z tym samym dniem. Niewątpliwie przez ten okres zatrudnienia odwołująca się stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, tj. 8 godzin dziennie, wykonywała pracę na stanowisku kaletnika polegającą na wytwarzaniu ręcznie lub maszynowo przedmioty użytkowe ze skór miękkich, sztucznych oraz tkanin, jakie jak torby, torebki, plecaki, tornistry, paski itd. Wycięte elementy wyrobu kaletnik łączy ręcznie lub maszynowo po uprzednim ściemnieniu krawędzi łączonych. Następnym etapem jest usztywnienie dna, klapy, kieszeni wyrobu poprzez wklejenie wkładek, tkaniny, mocowanie okuć, zamknięć. Wszystkie etapy pracy kaletnika realizowane są z wykorzystaniem specjalistycznych maszyn i urządzeń.

W okresie zatrudnienia w Spółdzielni Pracy (...) odwołująca się wykorzystwała urlopy wychowawcze od dnia 8 lipca 1982 r. do 7 lipca 1984 r., od 21 października 1987 do 20 października 1990 r. (świadczenie pracy z dnia 20 października 1990 r. – akta osobowe odwołującej ze Spółdzielni Pracy(...)).

Odwołująca się pracowała w okresie od 5 listopada 1991 r. do 31 grudnia 1998 r. w (...) SA w W.. W tym okresie wykonywała ona stale i w pełnym wymiarze czasu pracę w szczególnych warunkach, to jest pracę przy produkcji leków, odpowiadającą pracy operatora urządzeń dozujących formujących i pakujących, wymienioną we wykazie A dział IV poz. 23 pkt 2 Zarządzenia nr 07 Ministra Przemysłu Chemicznego i lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego. Decyzją z dnia 27 marca 2017 r. organ rentowy zaliczył ten okres pracy odwołującej się do okresu pracy w warunkach szczególnych, uznając, że udowodniła ona łącznie 6 lat, 11 miesięcy i 7 dni okresów pracy w warunkach szczególnych.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zawartych w aktach sprawy, w tym w aktach rentowych i aktach osobowych odwołującego się, w oparciu o zeznania świadków K. K. i B. Ł. oraz zeznań odwołującej się. Zdaniem Sądu dokumenty, zeznania świadków i strony w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia, sąd wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają oraz obrazują spójny stan faktyczny. Złożone w sprawie dokumenty nie były kwestionowane przez strony sporu pod względem ich autentyczności, w związku z czym wynikające z ich treści okoliczności należało uznać za bezsporne i przyznać im wysoki walor dowodowy. Sąd Okręgowy uznał również zeznania świadków oraz przesłuchanie odwołującej się za wiarygodne, gdyż pozostają one w zgodzie z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie.

Mając na uwadze powyższe Sąd doszedł do przekonania, iż zgromadzony materiał dowodowy stanowi dostateczną podstawę dla wydania orzeczenia.

Sąd Okręgowy, zważył co następuje: odwołanie jest uzasadnione i skutkuje zmianą zaskarżonej decyzji.

Na wstępie należy podkreślić, że prawo przejścia na wcześniejszą emeryturę w wieku obniżonym w związku z pracą w szczególnych warunkach przysługuje tylko i wyłącznie pracownikom, tj. osobom definiowanym zgodnie z art. 2 Kodeksu pracy, jako osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę. Mając na uwadze powyższe, podkreślić należy, że Spółdzielnie Pracy zatrudniały i zatrudniają pracowników, w oparciu o spółdzielczą umowę o pracę. Obowiązek ten wynika wprost z treści art. 182 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze. Zgodnie z § 1 przywołanej regulacji Spółdzielnia i członkowie spółdzielni mają obowiązek pozostawania ze sobą w stosunku pracy. Tak więc osoby będące pracownikami spółdzielni pracowniczych mogą nabyć prawo do wcześniejszej emerytury jeżeli spełniają warunki określone w art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zgodnie z treścią art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2015, poz. 748 z późn. zm.), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku, przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaga w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Warunkiem nabycia uprawnień emerytalnych jest spełnienie przesłanki posiadania przez ubezpieczonego wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 27 wraz z przesłanką stażu pracy w szczególnych warunkach w dniu wejścia w życie ustawy emerytalnej, tj. w dniu 1 stycznia 1999 roku, nieprzystąpienie do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Obniżenie wieku emerytalnego niektórym grupom zawodowym uzasadnia się narażeniem tych osób na szybsze niż przeciętne zrealizowanie się ryzyka emerytalnego, przyczyną czego jest występowanie w danych zawodach czynników o charakterze negatywnym, które w konsekwencji ich oddziaływanie doprowadzają do wcześniejszej, niż co do zasady, utraty sił pozwalających na wykonywanie dotychczasowej pracy. Zgodnie z treścią art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, za pracowników zatrudnionych w szczególnych lub w szczególnym charakterze uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, przy czym wiek emerytalny powyższej kategorii pracowników, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których pracownikom tym przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Kwestie podniesione powyżej znajdują swoje uregulowanie w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43). Jednakże nabycie uprawnień z tytułu wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze podlega dalszym ograniczeniom. Aby daną pracę uznać za wykonywaną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, pracownik musi ją wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy. Dodatkowo, zgodnie z powołanym rozporządzeniem kobieta nabywa prawo do emerytury po spełnieniu wszystkich przesłanek wymienionych w § 3 w zw. z § 4 ust. 1 pkt 1 i 3 rozporządzenia tj. powinien:

1. legitymować się 20 letnim okresem pracy liczoną łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia (§ 3 rozporządzenia);
2. wykonywać pracę wymienioną w wykazie A (Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego), będącym załącznikiem do rozporządzenia;
3. osiągnąć wiek emerytalny wynoszący 55 lat (§ 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia) oraz być zatrudnionym przez co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach (§ 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia).

Na podstawie dokonanych ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy uznał, iż odwołująca się w okresie od dnia 16 września 1976 roku do dnia 20 października 1990 roku pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kaletnik w Spółdzielni Pracy (...). prace związane z wykonywaniem wyrobów kaletniczych są objęte Wykazem A – Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i odpowiadają rodzajowi prac wymienionemu w Dziale VII – W przemyśle lekki poz. 14 – Prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego. Wymieniony rodzaj prac w zakresie stanowiska pracy został uszczegółowiony w Wykazie stanowiącym

załącznik do Uchwały nr 80 Zarządu Centralnego Związku Spółdzielczości Pracy z 30 czerwca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w jednostkach organizacyjnych spółdzielczości pracy zmieniony uchwałą Nr 120 Zarządu Centralnego Związku Spółdzielczości Pracy z dnia 17.10.1989r. Zmieniającej uchwałę Nr 80.83.

W załączniku Nr 1 do chwały Nr 80/83 (po zmianach), w Dziale VII, zatytułowanym: „w przemyśle lekkim” pod poz. 14, dotyczącą prac związanych ze szlifowaniem klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego w pkt 5 wymienia się stanowisko kaletnik (przy klejeniu wyrobów klejami toksycznymi) w pkt 6 wymienia stanowisko kaletnik szwacz.

Ponadto, odwołująca się pracowała w okresie od 5 listopada 1991 r. do 31 grudnia 1998 r. w (...) SA w W.. odpowiadającą pracy operatora urządzeń dozujących formujących i pakujących, wymienioną w wykazie A dział IV poz. 23 pkt 2 Zarządzenia nr 07 Ministra Przemysłu Chemicznego i lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego. Decyzją z dnia 27 marca 2017 r. organ rentowy zaliczył ten okres pracy odwołującej się do okresu pracy w warunkach szczególnych, uznając, że udowodniła ona łącznie 6 lat, 11 miesięcy i 7 dni okresów pracy w warunkach szczególnych.

Łącznie więc odwołująca legitymuje się ponad piętnastoletnim okresem pracy w warunkach szczególnych, nawet przy odliczeniu okresów urlopu wychowawczego, z którego odwołująca się korzystała w okresie zatrudnienia w Spółdzielni Pracy (...). Odwołująca spełnia też pozostałe warunki wynikające z przepisu art. 184 ust. 1 cytowanej ustawy.

Na koniec warto także podkreślić, że praca w szczególnych warunkach jest pracą o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagająca wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia – art.32 ust.2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Jej wykonywanie powoduje szybsze obniżenie wydolności organizmu i szybszą utratę zdolności do zarobkowania stąd uzasadnione jest obniżenie wieku emerytalnego w stosunku do osób ją wykonujących. Jednakże dla oceny czy pracownik wykonywał pracę w warunkach szczególnych znaczenie mają konkretne warunki, w których jest ona wykonywana na danym stanowisku, mające z punktu widzenia ustawodawcy szkodliwy wpływ na organizm ludzki a nie samo przekonanie pracownika o wysokiej szkodliwości warunków pracy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 10 kwietnia 2013 r., sygn. akt. III AUa 137/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 stycznia 2013 r., sygn. akt III AUa 1203/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 16 stycznia 2013 r., sygn. akt III AUa 1181/12 .

Z tych też względów, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. z dnia 9 lutego 2015 r., znak : (...) w ten sposób, że przyznał odwołującej się B. Ś. prawo do wcześniejszej emerytury z warunków szczególnych od dnia 1 lutego 2015 roku.